

DIRECTOR:

Dr. AUGUSTIN POPA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATI

Un șir garmond: ()
publicării repetate după
invoialăBiblioteca Universității
201-207
Cluj

Lumina

REDACTOR:

Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 200 Lei

Pe 6 luni . . . 100 Lei

Pentru străinătate 400 Lei

Foale bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Constituție nouă

Se vorbește stăruitor de o nouă constituție ce ar fi să fericească țara nu peste mult. Se spune, că e în plină pregătire. Factorii conducători ar fi și căzut de acord asupra urgenței. Toamna, când se numără bobocii, ar fi să ne cadă mură'n gură și acest rod minunat al strădaniilor politice cărmuitoare. Se caută chiar formule iscusite pentru evitarea unor nimicuri desagrababile, prevăzute în actuala lege fundamentală pentru modificarea ei: alegeri noi, constituante, etc. Un acord al partidelor ar putea înlocui norocos aceste formalități supărătoare.

Nu putem ști ce și cât e adevărat din ceea ce se spune. Un lucru pare cert: de unde nu'i foc, jum nu iasă. Deci: problema modificării constituției noastre este de actualitate. — Ceea ce nu poate surprinde, și cu atât mai puțin supăra pe nimeni. Este necesară. Actualul nostru pact fundamental, în afară de păcatul original al nașterii sale violente, mai are și scăderi organice necontestate. Nu odată, legi dovedite vitale pentru viața țării s'au frânt în fața zidurilor ei, prea chineze pentru prăvălirile neprevăzute ale împrejurărilor de astăzi. Apoi: însuș felul cum se compun corpurile noastre legiuitoare lasă de dorit.

Dar să nu coborim la amănunt. Rămânem la principii. — Modificarea necesară, se va face, suntem siguri și de asta, cu respectarea tuturor formelor obligatorii. Noua constituție nu trebuie încărcată cu nici un păcat original. Trebuie să aibă naștere legiuită și imaculată.

Grija de căpetenie va trebui să fie, deci, alta: să ni-se dea o constituție bună, potrivită perfect cu țara și poporul nostru în actuala sa fază de evoluție. Ceea ce nu-i lucru atât de simplu și de ușor, cum le pare multora. Căci nu mai putem întrebuința metoda comodă din trecut, de-a lua împrumut haina altora. Fie că la ei e modă acum, fie că'i pusă la garderobă. Viața noastră trebuie să-și taie alvie proprie, specifică, potrivită cu firea și puterile noastre. Și asta nu se poate fără studiu larg de documentare și fără o adâncă cunoaștere a realităților noastre. Toți cei chemați trebuie să participe la această muncă pregătitoare. Trebuie să puși să participe, dacă nu o fac de bună voie. Nu numai partidele politice. Ele, de sigur, în primul rând. Bine înțeles, cu condițiunea să lucreze astă dată cevași mai puțin superficial de cum au năravul să-și făurească și schimbe, mereu și radical, programele proprii. — Dar, în afară de partide, toate organizațiile, corporațiile, asociațiile din țară sunt datoare să se preocupe serios de problema cea mai esențială pentru viața țării. Din observațiunile și discuțiunile ce se vor naște, vor fi multe inutile; se vor găsi însă și bune destule.

Au această datorie în primul rând asociațiile și organizațiile cu caracter creștin și patriotic. Noua constituție va trebui neapărat să poarte pe frunte pecetea duhului creștin. E singurul mântuitor și, în deosebi, singurul potrivit cu toată istoria și cu toată fizionomia sufletescă a poporului românesc. — Avem deci datorie să ne preocupăm de pe acum de condițiunile în care se zămislește noul pact fundamental și să organizăm din bună vreme acțiunea cetățenească, care să treacă noul făt național prin botezul lui Hristos. Pot începe, de pe acum, discuțiunile în presă și în adunări. Iar după ce problema va fi lămurită prin prisma ideologiei creștine, să se transforme în bun comun al mulțimii. Și aceasta, la rândul ei, să-și spună credința atunci când va fi întrebată: la viitoarele alegeri constituante.

Altă școală!

Dușman deghizat: laicismul — Personalul didactic și programul școlar care ne trebuie — Datorința părinților creștini

de prof. DUMITRU NEDA

Tineretul școlar e mândria de azi și nădejdea de mâine a unui neam și a unei țări. De aceea e foarte firesc să fi căzut pe gânduri toată lumea noastră de bine în fața deprimantelor dovezi de imoralitate ce a răbufnit mai nou, sgomotos și hădos, din rândurile acestui tineret, care numără printre al săi nu numai biete secături ușurele și sclivisite, cu veleități de Don Juan, și plini de boale rușinoase, ci asasinii ordinari și bande tâlhărești în toată regula. — Și asta în lumea elevilor de liceu! Ba se semnaleză cazuri de „coacere” într'ale ticăloșiei până și printre prichindeli de școală primară.

Evident că se caută acum să se purifice atmosfera pestilențială în care pot incolți și se pot întări asemenea porniri. Din nefericire însă toate măsurile cari s'au luat și se prevede că se vor lua, poartă pecetea lucrului făcut în pripă și fără respectul ce i-s'ar cuveni. Se pot prinde sub numirea generică: îngrădiri polițienești.

Va fi la mintea oricui însă că atâta nu-i de ajuns. Răul e de natură spirituală, și nu poate fi vindecat decât cu leacuri de aceeaș natură. Când vișul nu mai pândește, ci atacă cu îndrăzneală și fără rușinare, ziua în amiază mare, pe stradă, din vitrine, la reprezentări teatrale și cinematografice, în folietoane de ziare ca și la „mica publicitate”, în biblioteci publice și sale de lectură populară; când desfrâul cel mai deșantat se răsfășă nestingherit, sub toate aspectele, la baluri, la stațiunile balneare, în modă, pictură, sculptură, literatură, și'n înhăitările turistice, — cine-i naivul care să creadă că dispoziții ca cele menționate salvează ceva, fiind vorba de o vârstă când cel ademenit e mai fragil și mai aplicat să deie ascultare patimii?

Se încearcă însă marea cu degetul și se recurge la pallative, numai să se încunjure Hristos și izvoarele Sale de lumină și tărie. Pe față ori pe ascuns, s'a primit și la noi și se susține cu toate mijloacele școala tip Jules Ferry, cea cu menirea de a organiza omenirea fără Dumnezeu și fără rege (cum povestește Jaurès că i-a mărturisit însuși părintele acestei școli). S'a bagatelizat și pân'acum învățământul religios și se persistă în planul de a-l reduce și mai tare. Bageama ca să fim notați bine în condicuțele fraților cu trei puncte cari, în adunarea generală din 1925, a „Grand Orient”-ului au adoptat în întregime declarația fr. . . Lucien-Victor Meunier: „Avem și noi o credință; dar, sigur, nu credința în nu știu ce putere supranaturală, extraterestră, supraumană, căreia i-au dat naștere nevoile ignoranței și

interesele tiraniei; noi avem credința în noi-inșine, în forța noastră, în voința noastră, în curajul nostru. . . ! Dacă ar trebui să rezum într'o formulă oarecare Crezul nostru, pentru a-l o-pune Crezului vechilor religii, eu aș zice: Cred în om; în omul stăpân suveran al spațiului, și al cărui geniu a săvârșit deja miracole cari celor din vremile vechilor mitologii li-s'ar părea ridicule, ori puerile. Cred în om. . .”

Crezul acesta vedem unde duce: la banditisme în vreme de pace și la defetism și tradare în vremuri de cumpănă și criză. Pentru cei îmbibați de duhul școlii laice (cetește: francmasonerie) răspunderea pentru faptele tale în fața unui Dumnezeu personal e spărietoare pentru copii; morala creștină: satrapie obscurantistă; patria și datorințele ostășești: veșnice și ucigașe prejudeții; patriotismul: un caz patologic; ori și mai pe șleau: o stupiditate (vorba lui Bernard Shaw). „Omul” lojelor știm, e cetățean al globului, al universului. A cui vrei; mai puțin al patriei sale ajunse la anaghie. Scriptura face pomenire de o anumită: „Generatio prava et exasperans. . . incredula et perversa”. — E producția școlii laice, ce se proiectează sumbru și pe cerul țării noastre.

Se vor trezi la realitate deținătorii puterii? Să deie Dumnezeu! Noi dorim din tot sufletul să avem la conducerea treburilor școlare bărbați cari s'aibă priceperea și curajul să înfrunte ordinele lojelor. Ori cât de suspuși și ori cât de mulți și tari ar fi cei ce vreau să diriguieze destinele neamului din taințele hrubelor masonice.

Ne trebuiesc dascăli și școală creștină. Asta pe toată linia; dela școala primară și până la universitate. Personal didactic creștinesc corect, înseamnă deja prin sine un câștig enorm, odată prin faptul că este oglindă vie în care școlăria vede întruchipat binele de care i-se vorbește de atâtea ori; apoi și prin inventivitatea conștiințiozității care-l face să supravegheze tot mereu pe elevi: la cursuri, pe stradă, la biserică, acasă la ei, și să se înteseze de ce citesc, cu cine se însoțesc, cum își petrec timpul liber, în ce mediu se învârtesc, pe cine cercetează, și cine-i cercetează, când și cum își îndeplinesc datorințele creștinești, publice și private. Dascălul bun are atâtea și atâtea căi pentru a feri de rău și a îndruma în alvie sănătoasă viețile tinere concrezute grijei lui. Programul de învățământ, la rândul său, de va fi întocmit după prevederile etice evanghelice, va înfruntă și el în chip covârșitor formarea personalității echilibrate, superioare, dintr'o bucată, — idealul oricărei școli ce se respectă. Aceasta

însă e cu puțință numai când întreg materialul didactic e împărțit și prelucrat de așa, cât să țină seamă, în toate ramificațiile sale, de cartea aceea mică, pe care o învață copilașii dela începutul buclisării și pe care filosoful Jouffroy o recomandă tuturor, intrându-se aflându-se răspuns la toate întrebările ce-și poate pune spiritul omenesc: catehismul.

S'a reintegrat Hristos și doctrina Lui în centrul preocupărilor Instrucțiunii: e bine. S'a făcut esențialul. Celelalte urmează în chip firesc. A fost lăsat la o parte: nu s'a făcut nimic. Se clădește pe nisip. Prăbușirea e inevitabilă, și dezastrul va fi cu atât mai mare, cu cât mai înaintate vor fi lucrările. Căci sfântă-i vorba Apostolului: nimeni nu poate pune altă temelie decât cea pusă de Tatăl. Și această temelie este unul născut Fiul al Său.

Pentru noi, rămâne să vedem la care soluție se vor opri cei dela cârmă: se vor pleca în fața drepturilor Magistrului divin, ori doară, cu o mică modificare, își vor însuși principiul lui Royer-Collard, dela 1817: „Universitatea (în teză nișel scimbată: statul) are monopolul (instrucției și) educației, cam așa cum tribunalele au monopolul justiției și armata monopolul forței publice“. Și până atunci însă, și chiar cu riscul de a nu fi luați în seamă, părinții în primul rând (atât cei trupești cât și cei sufletești) au datorința să încerce pe toate căile legiuite să se audă la locurile pe cari le privește, că sub respectul școlii și al educației, părinții pretind să se respecte sfințenia creștină a sufletului tineresc și așteaptă ca statul să fie (vorba lui Taine) câine de strajă; și alta nimic. Dacă de ceva mai bun, cel puțin deocamdată, nu e în stare. Cum, din nefericire, pare a fi cazul. — Atât pentru moment.

Cărți oprite. Nu de ceva congregație din Roma, ci de ministerul Instrucțiunii din București. S'a interzis să se citească de elevi și să țină în bibliotecile școalelor noastre, o seamă de lucrări socotite, pe drept cuvânt,

a fi otravă pentru tineret. Lista lor e următoarea:

Gib. Mihăescu: „Rusoalca“. *N. D. Cocea:* „Fecior de slugă“, „Pentru un petec de negreață“. *G. M. Zamfirescu:* „Maldanul cu dragoste“, „Madona cu trandafiri“. *Camil Petrescu:* „Patul lui Procust“. *V. Barnovschi:* toate cărțile: „Neamul coșofenesc“, „Achileon nudist-palace“, etc. *Mircea Eliade:* „Intoarcerea din rai“. *Gh. Călinescu:* „Cartea nunții“. *Dr. Vlad:* „Psihoanaliza și Emlinescu“. *Lucrezia Karnabat:* „Sexul de peste drum“. *Bilciurescu-Toneghin:* toate cărțile: „Fecioara la licitație“, „Triumful adulterului“, etc. *M. Celartanu:* „Polca pe furate“. *N. Crevedia:* „Dragoste cu termin redus“. *Zaharia Buruiană:* „Fecioarele orizontale“. *Cezar Petrescu:* „La Paradis general“, „Calea Victoriei“, „Nepoata hatmanului Toma“. *Tudor Arghezi:* „Icoane de lemn“, „Tablete din țara de Katy“, „Poarta neagră“. *F. Aderca:* „Țapul“, „Femela cu carne albă“. *Ionel Teodoreanu:* „La Medeleni“, vol. II și III; „Fata din Zlataust“, „Bal mascat“. *Damian Stănoiu:* „Cămere mobilate“, „Fete și văduve“. *I. Minulescu:* „Roșu, galben și albastru“, „Corigent“, „la limba ramână“, „Bărbierul“, „Regelul Midas“. *Dr. Prunk:* „Ora sexuală“, „Tehnica și misterele sexualității“, „Femei și doctori“.

În editura Ign. Hertz: Colecția celor 15 lei, toate numerele; toate numerele din Amantele celebre; toate numerele din Aventurile submarinului Dox; toate numerele din Revista celor 5 lei. Toate romanele în fascicule.

Opreliștea privește pe școlari și bibliotecile lor. Poate sluji însă de normativ și altora. Mai ales părinților fie vorba de lectura lor, fie de a copiilor lor. — Era într'adevăr, timpul suprem să se facă măcar un început de sancționare a pornografiei. În felul acesta însă, măsura e insuficientă. Trebuie făcut să dispară din librării și din chioșcuri tot acest noroiu moral. Altfel opreliștea ministerului ușor ar putea fi un îndem mai mult la căutarea lucrărilor prescrise. Nitimur in vetitum!

Să nu ucizi!

Reuniunea Femeilor din Blaj protestează
contra avortului

Conștiința creștină a fărăi se trezește începând să auzi glasuri indignate împotriva încercării păgâne de-a se da doctorilor drept omori copii. Cu mândrie deosebită încreștă că cea dintâi rândunică este, în urma alarmă ce-am dat în coloanele „Unirii“, „Reuniunea Femeilor noastre române unite din Blaj“.

Ca mame creștine, ele s'au cutremurat în fața perspectivelor barbare ce se deschid dincolo de formula rece și lustruită științific a „avortului etic și eugenic“. Și n'au stat la gânduri. Și-au spus temerile și vrerea celor drept. Au trimis o adresă de protest ministrului justiției, înfierând tendințele ucigăse ce se ascund în art. 480—483 a noului proiect de cod penal.

Scrișoarea grăiește dela sine și nu are nevoie de comentariu. O publicăm în întregime cu speranța că toate asociațiile, reuniunile organizațiile creștine și patriotice din țară vor urma această pildă. Dacă guvernul va vedea că România creștină nu înțelege să i-se delege legi păgâne, care periclitează viitorul neamului va reveni, fără îndoială asupra proiectului inițial, punându-l în consonanță cu poruncile eterne ale moralei evanghelice. Iată Protestul.

„Proiectul „Codului Penal“ în desbată cuprinde o serie de articole: 480-481-482-483. Secțiunea III, — care tutelează avortul din aspect „eugenic“ și „etic“.

Știm că sub halna acestor cuvinte se dechizează o crimă sancționată de același cod: crima omicidului, crimă însă cu atât mai înroasă, cu cât înăbușe însuși izvorul vieții și săvârșită asupra unui inculpabil: copilul sânu mamei. Dacă împiedecarea de-a se naște a vieții, este a ucide, spunea un jurist Roman cu atât mai mult a sufoca o viață în aurora.

Mai știm apoi că peste orice cod de legi omenească stăpânește marele Cod legilor divine, fără observarea căruia să de

Foița „Unirii“

Dela filosofi cetire

— Intre paradoxe și antiteze —

de **Gavril Todica**

Prin definiția și misiunea sa, filosofia ar trebui să fie coroana, unificarea, conducătoarea tuturor științelor omenești.

În loc de așa ceva, ea este un domeniu de sisteme contradictorii. — Un chaos. — Varietate dela cugetător la cugetător. Și variază, de multeori, dela un moment la altul, la același cugetător.

Cugetătorul englez *Hobbes* (1588—1679) suspina cu tristețea, pornind dela firea egoistă a omului: „*Homo hominī lupus*“.

Spinoza din Olanda, cugetător contemporan (1622—1677) cu *Hobbes*, plecând tot dela firea egoistă a omului, exclama în extazul inspirației: „*Homo hominī Deus*“.

Schiller, mai poet dela fire, doria să îmbrățișeze toată lumea: „*Einen Kuss der ganzen Welt*“.

La mijloc între *Hobbes* și *Spinoza*, și poate mai aproape de adevăr, *Goethe* afirma că „*Omul este pentru om lucrul cel mai de preț*“.

După *J. J. Rousseau* (1712—1778), omul primitiv, necivilizat, în afară de societate, omul natural, era bun și perfect.

Societatea, cu corolarul ei, civilizația, a făcut pe om rău. Prin urmare, toată evoluția socială reprezintă o tristă decadentă.

Ca valoare filosofică, concepția aceasta nu se poate susține.

Rousseau spune: omul când nu era în societate — era bun. Replica cea mai ușoară este aceasta: bunătatea omului se manifestă în mediul social.

Hobbes afirma, că omul primitiv era rău, sălbatic. Situația lui era *bellum omnium contra omnes*.

Kant spunea: „*Sinnliche Erkenntnis stellt die Dinge gar nicht vor, wie sie sind, sondern nur die Art, wie sie unsere Sinne affizieren*“ (Cunoașterea senzuală nu reprezintă lucrurile așa cum sunt, ci numai modalitatea cum ele ne afectează sensurile).

Prin chiar cuvintele aceste, *Kant* și adepții lui recunosc existența unei lumi exterioare, existența lucrurilor înafară de om, cari ne impresionează sensurile, ne produc senzații.

Principiul acesta e însă în contradicție cu afirmația lui despre senzații.

Toți filosofilor se plâng că nu-i înțelege lumea. — *Fichte* era un elev al lui *Kant*. Dar când a început să se diferențieze cu magistrul său — *Fichte* scria că iată, *Kant* nu se mai înțelege pe sine însuși!

— Când *Reinhold* era de o părere cu *Fichte*, acesta exclama că nimeni nu-l înțelege mai bine decât *Reinhold*. Dar când acesta s'a abătut pe alte căi, — *Fichte* declara că *Reinhold* nu l-a înțeles niciodată.

— Când *Hegel* zăcea pe patul de moarte, exclama că „numai unul m'a înțeles“ — dar a adăos îndată dureros, că „nici acesta nu m'a înțeles deplin“.

Malthus, *Ricardo*, *John Stuart Mill* afirmă că prin înmulțirea populației crește mizeria.

Henry George afirma, din contra, că prin înmulțirea populației crește bunăstarea, crește progresul. Populația mai numeroasă poate trăi mai bine decât populația mai puțin numeroasă.

Pe la mijlocul secolului trecut, multe sisteme filosofice ajunseră un labirint. Nu rezolvau nici o problemă.

Unele sisteme apoteozau cunoașterea. Altele o negau.

Unii filosofi au ridicat la înălțimi amare toare rațiunea, au zeificat-o, au făcut-o absolută. Dar în același timp au și prăbușit-o, când cunoașterea ei au declarat-o drept iluzie subiectivă.

Cu multe sisteme contradictorii, filosofilor pierduse terenul. Nu se mai putea desvolta. Au exclusă din domeniul științelor serioase, ca o speculație sterilă.

Gratry, în Logica sa, spunea, că „se deosebesc numele de filosofie unor produse literare săbide și false, cari sub masca profunzimei abstractiei, sunt lipsite de înțeles și lumină“.

În condiții de aceste cea mai sănătoasă filosofie era de a disprețui orice filosofie.

Cercetătorii s'au dedicat altor specialități luând în cercetare toate domeniile naturii, convingându-se că lumea externă este ceva mult decât un domeniu de iluzii fantastice.

De atunci și până azi, în curs de vro douăzeci de ani, științele pozitive au luat un avânt

¹⁾ Poate, dacă poate... Dacă ar progresa și viteza în proporția puterii de producție a mijloacelor de existență.

stramă Societatea. **Protestăm contra acestei transgresiuni a legilor creștine, într-o țară cu tradiție și conștiință creștină!**

Ancheta marilor economiști ca: Le Play și a. a. stabilit că dintre elementele, care constituie esențial un Stat, primul este: „respectul Decalogului”, trăirea legilor încorporate de ziditor în natură. Or, printre aceste legi primează **legea respectului vieții: „Să nu ucizi”.**

Vrem respectarea acestei legi!

Viața popoarelor o confirmă: tolerarea acestui fel de-a ucide prin avortare — a produs eclipsarea neamurilor. **Înțelegem progresul și civilizația**, — mai cu seamă în legislație — ca o protejare a vieții, nu ca o promovare a morții. Dacă **faptul** avortului criminal a existat în totdeauna așa cum au existat atâtea alte crime — nu a existat însă **justificarea lui juridică și etică**. Statisticile în chestiune nu sunt oglinda **conștiinței** poporului nostru român, ci a **păcatelor** lui, și păcatul care-i și o crimă de **leză-națiune**, cum e acela al avortării, nu poate să fie patronat de legislație. **Vrem legi de justificare a vieții, nu de legiferare a uciderii: vrem înlăturarea legilor care tutelează crima avortului!**

Ca femei ce-am luptat întotdeauna pentru menținerea și prosperarea vieții neamului nostru, **protestăm** contra acestui atentat legalizat, de doborâre a legilor dumnezeiești care conduc conștiința neamului românesc; **protestăm** contra tendinței de îndreptățire legală a unei crime, care poate declasa un popor și demola o națiune.

Fiindcă susnumitele articole din proiectul codului penal interesează pe lângă viața neamului, **sufletul, demnitatea și misiunea socială a femeii**, am ținut în conștiință de femei și mame Române creștine, să înaintăm această moștune în nădejdea, că supremii legiuitori ai Țării vor ști ocroti **conștiința poporului, viața neamului și demnitatea femeii române!**

Dela Husserl, și după aprofundarea sf. Toma de Aquino, — la mănăstire. Calea cu acest final a făcut-o dș. **Edith Stein**, acum: Sora **Tereza Benedicta**, din ordinul carmelitan. Cunoscutul profesor de filosofie P. Wust din Münster consacră în **Münsterischer Anzeiger** din 15 Maiu c., rânduri de creștină admirație celei ce după multă, serioasă și adâncă gândire, a îmbrăcat haina sf. Teresa de Avila. Reținem și noi, atâta:

Edith Stein a fost o vreme asistentă a lui **Edmund Husserl**, filosoful german de renume mondial, cel care a revoluționat lumea cugetătorilor cu ale sale „Cercetări Logice” și splendide sondări pe tărîmul de vrajă al „Fenomenologiei”. A urmărit și ea ani de-a rândul și a adâncit gândul Măestrului, care tot mereu tradează dorul după obiectivitate și respect sfânt față de lucruri și adevărul lor, în opoziție cu blăstămăturile subiectivismului filosofic modern. Studiază, paralel, și pe Sf. Toma de Aquino; îndeosebi „*Quaestiones disputatae de veritate*” ale acestuia și lumină mare se face în sufletul ei: a găsit adevărul. Și cu aceasta, ca și celalalt adept al lui Husserl, — ca Max Scheler, — e câștigată totodată și pentru biserica sf. Toma: pentru catolicism. Obișnuită cu consecvența cugetării, nu se oprește nici aci. Trece la subtilitățile misticele sf. Ioan dela Cruce și ale Sf. Tereza de Avila. Iar aceasta înseamnă pentru dânsa lumina Tavorului, întru carea înțelege să se permanentizeze prin îmbrăcarea vestmântului de monială.

Ceeace a și făcut în 15 Aprilie c., în capela carmelitanelor din Köln, în prezența unui cerc de frați și surori de cugetare filosofică. Între alții era prezentă și celalaltă celebră ucenică a lui Husserl, Hedwiga Conrad-Martius. În dimineața aceleiași zile sosise la mănăstirea carmelitanelor din Köln și telegrama Măestrului însuși. Edith Stein a cetit o încă înainte de ce ar fi intrat definitiv, în acordurile imnului „*Veni creator Spiritus*”, în rândurile Mireselor Domnului, ca Sora Thereza Benedicta...

Turda română în haină de sărbătoare. Pînăuită de mai de mult, Duminica trecută s'a săvârșit la Turda, în cadre excepțional desărbătorești, **sfințirea steagului organizației Agru** din loc. Tot ce are mai bun și mai select românesc acest oraș cu o puternică populație străină, a luat parte la serbările bisericii noastre din Turda Veche.

Cum era și firesc, solemnitățile s'au început cu sf. liturghie slujită de pâr. Titus Malalu, prof. de teologie în Cluj, în sobor de mai mulți preoți (Dr. Cerghizan; prot. Cârnațiu, prof. I. Ballint, Greg. Dardal și pâr. Dr. Cor. Sabău, parohul locului). După aceea a urmat în liber, sfințirea steagului, în fața unui public extrem de numeros, uniți și ortodocși împreună. Actul sfânt l'a îndeplinit pâr. Dr. Malalu, care rostește și o impresionantă cuvântare ocazională.

De aici s'a trecut, în rânduri dese și în sunete de fanfară, în parcul orașului, unde d. prof. Gîzdac deschide **adunarea Agrului S'alege noul comitet** cu d. **Dr. Iuliu Popescu** în frunte ca președinte, dd. Mureșan și I. Baciu ca vicepreședinți; G. Țarină, secretar; I. Corolu, cassier și Dr. Gențiu, Dr. Chețianu, Dr. Trif, Dr. Migla, Dr. Rusu, V. Rotariu, V. Ignat, Al. Chișiu și Gr. Rațiu, ca membri. — Vorbesc vibrant, convingător și însuflețitor, dd. **Dr. Valer Pop**, președ. general al Agrului, și pâr. **Dr. T. Malalu**, cel dintâu reliefând marele rol social-moral al organizației agriste, al dollea legând o seamă de considerații actuale de meditația asupra simbolismului steagului. După masă: **Conferența Dr. Augustin Popa**, directorul nostru, despre problema socială, iar seara concert, cu program artistic variat, susținut de puternicul cor al d. Ghiriș cu adevărată virtuozitate artistică.

— Inceptăm manifestația bisericească-română dela Turda Veche ca o pildă de reconfortantă actualizare a unei idei mari și binecuvântate, cum e ideea de bază a Agrului.

traordinar. Specializările sunt atât de numeroase încât abea se mai pot ținea în evidență²⁾.

Filosofia a trebuit să se conformeze, dacă nu voia să dispară.

Ceeace a și făcut. Dar sub multe raporturi iarăși a bătut câmpii, după cum se constată din diferitele sisteme.

Pentru a nu fi invinuiri de parțialitate, atitudinea cea mai prudentă ne impune să ne orientăm după enunțările corifeilor celor mai reprezentativi.

Indreptarul limbii*)

— Un pahar cu apă —

Răposatul Ion Gorun s'a ocupat cândva (*Știi românește?*, Buc. 1911) de această chestiune, protestând împotriva acelor care preferă să zică „un pahar cu apă”, de teamă să nu se creadă că „e vorba de un pahar ce n'ar

²⁾ Un exemplu. C. Chr. Hirsch, profesor de zoologie la Universitatea din Utrecht, a publicat, prin 1928, un indice al biologiei de pretutindeni (*Index Biologorum*, Volum de 545 pagini), adecă al cercetătorilor, cari studiază sub orice raport viața naturii: „omnes investigatores, qui vitae naturam ab omni parte indagant. — Compunerea acestui indice l-a costat 14.000 ore de lucru și vr'o 30.000 de scrisori. „*Labores nostri quattuordecim milia horarum alasumpserunt. Friginta fere milia epistularum a nobis ex urbe Utrecht in omnes orbis terrarum partes missae sunt.*”

^{*)} Rândurile judiciare ce urmează, ale valorosului lingvist, d. I. A. Candrea, le dăm după „*Universul*” din 30 Aprilie c. Vin dela o autoritate în materie de limbă română, și credem chiar că ne îndeplinim o datorie față de cetitorii noștri, dintre cari destui vor fi fost chi-

și de sticlă”. Sînt unii cari au tendința de a se depărta de felul de a vorbi al tuturor, invocând, drept scuză „claritatea”. Gorun remarcă însă, cu ironie, că „dacă e vorba de claritate... dacă voia zice *am băut un pahar cu apă*, n'ar putea oare să intre în capul cuiva oribila bănuială că *am băut paharul cu apă cu tot?*”

Chestiunea se prezintă însă altfel. Noi n'avem dreptul să schimbăm firea limbii după bunul plac. Limba pe care ne-au transmis-o bătrânii, pe care o vorbeau scriitorii celor mai vechi texte ale noastre, dacă s'a menținut în graiul țăranului dela un capăt până la celălalt al țării, nu ne e îngăduit nouă, pentru un motiv sau altul, s'o alterăm cum ne taie capul. Nu ne e permis să modificăm o formă sau să înlocuim un cuvânt cu altul, numai pentru că așa ni se pare nouă că e mai bine, că e mai frumos, că e mai clar.

În ce privește, în special, prepoziția *de*, pe lângă cele peste douăzeci de înțelesuri cu care e întrebuințată de obște, are și pe acela de a arăta „conținutul unui vas sau al unei încăperi”. Se zice deci: un pahar *de* apă, o sticlă *de* vin, o oală *de* lapte, un coș *de* mere, un sac *de* grăunțe, un car *de* fân, o magazie *de* lemne, etc. Astfel și numai astfel se exprimă vechile noastre texte: „*Îl ducea dinăoară (= odată) în săptămână o cană de apă*” (Dosoftel, Viețile Sfinților).

nuiți de anomalii limbice semnătate de d. I. A. Candrea; anomalie ce are mai mulți „propagandiști” de cum s'ar crede, până și la sate, printre cei reveniți aci cu „cultură” de cafea ori de măhală orășenească. (N. R.)

„*Lua câte două, trei blide de bucate din masa lui... și le trimetea acelor oameni*” (Ion Neculce). Și numai astfel se zice până astăzi în graiul poporului:

„*Cu o lingură de miere mai multe muște prinzi decât cu o butie de oțet*” (A. Pann, Povestea vorbei).

„*Au venit tătucu și cu mămuca și le-am făcut de mâncare și le-am scos și un cofăiel de vin*” (Ion Creangă).

„*Mâncă omul cu poftă... și trase o donicloară de apă, de-i trosneau urechile*”. (P. Ispirescu, unoave).

„*Era odată un om sărac și avea o casă de copii*” (I. Sblera. Povești).

Influența de propagatorii expresiunii „un pahar cu apă”, negustorii au adoptat inscripțiile cașaghoase de „Magazin cu coloniale”, „Depozit cu lemne”, „Depou cu vinuri”, ș. a. spre a arăta că aceste magazine, depozite sau depouri nu sînt goale, ci ticsite cu coloniale, cu lemne, cu vinuri.

Să ne așteptăm în curând la expresiunea „*Sală cu mâncare*”, căci doară se găsește și acolo câte ceva cu care să-și pue omul gura la cale.
I. A. Candrea

Fratele întru sfințenie al sf. portar dela Altötting. E monahul capucin **Beno Koglbauer**, născut la 1862 în Mönichkirchen (Austria de jos) și mort, în faima sfințeniei, la Bregenz, în 13 Decembrie 1925, ca frate laic și după ce făcuse slujba de portar al mănăstirii vreme de 18 ani. Zilele trecute s'a făcut desgroparea sărbătorească a rămășițelor sale pământești și numai de curând s'a introdus și procesul diecezan în vederea beatificării sale.

Știri mărunte

Pentru restanțierii. Incheind cu luna Iunie, întâia jumătate a anului, rugăm pe iubii noștri abonați să nu-și uite datoria ce au față de toate. — Apelăm deosebit, la omenia restanțierilor. Il rugăm să nu ne silească a lua măsuri costisitoare și supărătoare și pentru noi, și pentru ei. Și pe cari totuși vom fi nevoiți să le luăm, dacă nu vor da ascultare acestei rugări a noastre. Flindcă noi suntem datorii să asigurăm, cu toate mijloacele legale, existența gazetei — Anunțăm, de pe acum, că la sfârșitul acestei luni vom șterge din rândul abonaților pe toți aceia cari ne datorează abonamentul pe mai mult de un an. Aceasta va fi întâia măsură, ce vom lua. Altele vor urma, de va fi nevoie. — Quod Deus avertat!

Tineretul german catolic omagiază pe Sf. Părinte. Dumineca în 27 Maiu c., tineretul german catolic, încadrat în reuniuni mariane, a aranjat manifestații grandioase la Heltorf și la Aachen. Au cerut, cu un glas și cu o inimă, ajutorul Maicii Sfinte, în lupta ce caută să o poarte cu puterile ce îi năpăstuesc. Și au trimis S. Părinte dela Roma telegrame de filială supunere și dragoste. La Heltorf au participat la manifestațiile din chestie 15.000 de tineri. Cei din Aachen, telegrafiază: »Cam 35.000 de tineri catolici, adunați în jurul Maicii Indurărilor la Aachen, mulțumesc Sf. Părinte pentru dragostea deatâtea ori dovedită și-L asigură că în străduințele lor le vor sluji drept normativ cuvintele Sale: Rugăciune, priveghere și reînviere. — Amânduror telegramelor le-a răspuns Cel omagiat prin secretarul de stat, împărtășindu-le binecuvântarea Sa apostolică.

Jubileul ordinului premonstratenz. Miercuri, în 6 Iunie c., s'au împlinit opt veacuri de când Norbert, omul curții regale germane și canonicul lumei care părăsise strălucirile și bucuriile acestei lumi ca să înceapă viața aspră, de călugăr desăvârșit, se stinge, în faima întărită și de Dumnezeu cu multe semne, a sfințeniei, după ce purtase, cu demnitate și râvnă apostolică, sarcina arhiepiscopiei de Magdeburg și întemeiase cinul călugăresc de Prémontré (de aceea zis: premonstratens). Momentul trecerii la cele veșnice al Părintelui lor l-au prăznuit acum, cu solemnitatea cuvenită, fiii săi mulți la număr și astăzi în toate părțile lumii. — La noi s'a ridicat o mănăstire de-a lor la Oradea înainte de 1134, pe vremea când trăia încă sfântul lor întemeietor.

Bucurie mare la Paroșeni. (jud. Hunedoara). A venit de Rusalii, din mila Sf. Spirit, și în urma stăruințelor p. Ion Pop, preotul local. S'au cununat adecă în această sfântă zi nu mai puțin de optsprezece părechi de concubinari, spre bucuria celor ce și-au rânduit astfel o extrem de delicată și, până aci, atât de chinuitoare problemă spirituală, și spre mângăierea păstorului lor sufletesc. — Reținem faptul că între cei cununați cu acest prilej e și »tânărul« Petre P. Zorzescu, în vârstă de — 82 de ani.

Ingerul hotelului. Zilele acestea a trecut la cele veșnice Maggie o fostă cameristă la un hotel din New York. Ce-i mai puțin insignifiant ca o asemenea slujbă și slujitoare? Și totuși cotidienele americane au comentat în reportajii lungi și admirative trecerea din viață a cameristei Maggie. Mai ales *New-York Times*, una dintre cele puternice și mai răspândite gazete americane, scrie pe lung și pe larg despre minunata viață a celei ce a fost slujitoarea din chestie. Intre altele fixează faptul că vreme de patruzeci și șapte de ani a servit la aceeași casă, cu credință și cu cinste ireproșabilă, așa că era

respectată de toată lumea, stăpâni și mușterii. Și arată și în spre secretul acestei statornicii în bine și omenie: în cei aproape o jumătate veac de serviciu n'a lăsat să trecă o singură zi fără să iea parte la sf. Liturghie. — Pentru catolici comentariile sunt de prisos.

Locale. Dumineca viitoare, a treia după Rusalii, va predica p. *Liviu Chinezu*, prof. de religie la Școala normală de băieți.

— Ieri, Vineri, s'a făcut aniversarea alor patru ani dela restaurație. La catedrală s'a slujit un *Tedeum*. În sobor de preoți, cu p. prepozit Iacob Popa în frunte. După care s'au ținut conferințe lămuritoare a evenimentului de acum patru ani. La școalele de fete a vorbit d. Alex. Lupeanu-Melin, dir. liceului de fete; la liceul de băieți d. Laurean Puia; la Școala Normală de băieți d. V. Stoica, iar la Școala Comercială d. Olimpiu I. Barna, profesori la școalele respective.

Reveniri la matcă, în Siria. Moartea patriarhului disident Gregoriu Haddad din Damasc a produs tulburare mare între ortodocșii Siriei, divizați în două tabere, fiecare cu candidatul și alesul ei la locul rămas vacant. Faptul acesta a scârbit pe mulți și i-a făcut să-și îndrepte privirile și pașii spre sf. Unire. Până acuma se notează treceri cu sutele. Așa, la Ain-Ech-Chaara 120; la Daraia 120; la Hine 300 și alte sute la Sednaia. Mișcarea e în curs de creștere. La Damasc s'a format un comitet »Sf. Ioan Damaschin«, care să vină într'ajutor convertiților.

Nici în mormânt nu le dau pace. Puternicii zilei din Mexico, statul Tobosco, nu încap mai nou de crucile dela morminte. Pentru »frații« cu trei puncte așa ceva-i de nesuferit. De aceea, printr'un recent decret guvernamental, s'a interzis să se mai așeze semnul crucii pe mausolee și la morminte. Cei redați pământului până la obșteasca înviere, vor avea de-aci încolo la cap câte-un par sau stâlp cu numărul de ordine. Și atâta tot. — Mai mult nu îngăduie toleranța francmasonică.

Apostolatul unui evreu convertit. Numele lui; *David Goldstein*. A trecut la catolicism și activează în America de Nord. Are și un asistent: pe Teodor Dorsey. Până acum au ținut șase sute de adunări publice în Georgia, Alabama, Oklahoma, Texas, Idaho, Nebraska, Iowa, și aiurea. A răspuns la mai bine de zece mii întrebări ce i-s'au pus și a răspândit peste treizeci mii exemplare din broșura apologetică »Luptători pentru Hristos«. Rodul muncii de până acum, între altele, se cifrează și cu o sută de cereri, pentru a primi instrucție într'ale credinței catolice, cu scopul îmbrățișării acestui crez. — Actualminte p. Goldstein a început a treia serie de atari adunări în statul Ohio de sud.

Băieți români, la meserii! Precum cetim în »Vestul« din 30 Mai c., Direcțiunea căminului de ucenici No. 1 din Timișoara are nevoie de 30 de ucenici români, cari să aibă la bază cel puțin VII clase primare, sau 2-4 clase secundare, și cari vor fi plasați la meserii mai inteligente și bine retribuite. Întreținerea în cămin e gratuită. Părinții se vor îngriji numai de îmbrăcăminte pe timp de 3 ani. Doritorii de a intra în Cămin se vor adresa urgent Direcțiunii Căminului de ucenici No. 1 din Timișoara, str. Tepeș Vodă 2. — Inspector Șt. Vulpe.

Telefonul »Unirii«

B. Oluj. Cu adevărat desertăciune este a fi... subsecretar de stat. Slujbă faci, glorie n'ai. Lucru ai, plată... ca'n palmă. Așa a spus guvernul din prima zi a zămislirii sale: că semi-excelențele sunt onorifice și fără salariu. Iar acum, — o quae mutativ rerum! — când e vorba să facem »serioase« economii bugetare, pe cine crezi că taie nemilostivul cuțit al sorții? Tot pe bieții subsecretari de stat! Cum vine asta, numai guvernul știe. Că, după mintea cetățenească, dilema stă așa: ori nu au fost »jumătățile« de onoare, ori guvernul nu-i serios în economii. Ori-cum, bieții subsecretari nu meritau așa soartă amară. Rămân și părliti, și bătuți. Și foarte tare năcăjiți!

D. București. Am remarcat și noi atitudinea energică pe care a avut-o ziarul »Universul« în legătură cu recenta criză de guvern. A afirmat categoric principiile constituționalismului sănătos, declarate până mai ieri »vânt dela Bădăcin«. — Este un semn bun acesta. El arată că »opinia noastră publică«, — pe contul căreia se pot face, de altfel, glume răutăcioase și nu totdeauna nedrepte — începe a se desmeteci. Ea nu mai înțelege să »se aranjeze« soarta țării de mâini nevăzute în întunerecul culiselor, dovedite funeste. Și mai trebuie reținut ceva. »Universul« pune sub aceeași pălărie pe »strigoii și francmasonii« (29. V. 34), arătând legătura strânsă care există între lojă și între puterile nevăzute cari provoacă și soluționează crizele de conducere a țării. Și marele cotidian incheie: »Țara nu mai poate tolera nici francmasonii, nici strigoii în viața publică!« — Toată suflarea românească strigă la fel. Și e timpul suprem să se rotească această sentință așa fel, încât ea să se traducă în realitate. Partidele politice în primul rând au datoria s'o adopte. Organizațiile creștine și patriotice, la rândul lor, precum și presa întreagă, să spună răspicat acest lucru partidelor politice, pentru ca să nu-l uite. Iar noi, simplii cetățeni, cel puțin atunci când avem cuvânt la alegeri, avem și noi datoria să punem candidaților întrebarea: cum stăm, stimabile, cu »strigoii și cu francmasonii?« Votul trebuie făcut pendent de răspunsul la această întrebare, care se dovedește tot mai esențială pentru întreaga viață publică.

G. Oradea. Aveți dreptate: ca la noi la nimeni! Academia dă premii unor cărți și unor autori, și chiar premiul național, pentru ca apoi ministrul instrucțiunii să-i pună la »index«, oprind cetirea lor în lumea școlară. — Și, după a noastră părere, ministrul are dreptate. Este destul de otrăvit sufletul tineretului nostru; nu mai are nevoie de veninul atâțător al unor scrieri de teapa celor osândite. Și dacă alte înalte autorități le-au putut găsi vrednice de premii, cu atât mai trist. Sperăm că izbucnirile stricăciunii ce roade viața sufletească a neamului, cari în vremea din urmă sunt tot mai sguuitoare, vor reuși să trezească și adormitele conștiințe ale bătrânilor academicieni narcotizați de formula: »arta pentru artă«. — Nu există artă dincolo de morală și de legile vieții!

I. Asuașiul de jos. Am primit și suma de 700 Lei, trimiși în Ianuarie a. c. și suma de 500 Lei trimiși în Mai a. c. Abonamentul e achitat până în 31 XII 1935.

A. Dicioșanmărtin. Scrisoarea ce v'am trimis vă rugăm să n'o considerați. Datele s'au pus greșit. Suma trimisă s'a contat în abonamentul anului curent.

Oficiul protopopesc, Huedin. Am primit suma de 2600 Lei, abonament pe 1933 dela parohiile din tractul Huedinului. Vă mulțumim pentru deosebitul interes ce ne arătați.

P. Cuceu. Confirmăm primirea abonamentului pe anul curent.

Oficiul parohial Manic. Am primit 100 Lei. Achitat până la 31 XII 1934.

Convocare

CASSA DE ECONOMIE S. P. A. din BLAJ, invită prin prezenta pe acționarii săi la a

XLIV-a adunare generală ordinară care va avea loc la 30 Iunie a. c. orele 14 la *Blaj*, în localul institutului.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării; stabilirea de afi în număr; numirea alor 2 acționari pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul Consiliului de Administrație asupra exercițiului anului 1933, prezentarea bilanțului, raportul asupra stării institutului, propuneri asupra măsurilor necesare.
3. Raportul Comitetului de Cenzori.
4. Hotărîrea asupra exercițiului anului 1933, darea absoluturului a Consiliului de Administrație și Comitetului de Cenzori.
5. Propuneri.

Acționarii, cari doresc a-și exercita dreptul de vot, sunt rugați a-și depune acțiunile și documentul de plenipotență la casieria institutului sau la Banca Economică S. A. din Dicioșanmărtin, până la 28 Iunie a. c. ora 12.

Consiliul de Administrație

A apărut noua edițiune a LITURGHIERULUI

Crudo 250 Lei
Legat întreg în pânză, aurit 340 »
LIBRARIA SEMINARULUI — BLAJ